

GŁOS LUBAWSKI

POLSKO-KATOLICKA GAZETA BEZPARTYJNA NA POWIAT LUBAWSKI I OKOLICE

Wychodzi trzy razy tygodniowo: we wtorek, czwartek i sobotę.

Przedpłata: miesięczna wynosi 80 groszy z doręczeniem 1 złoty.
kwartalna wynosi 2,40 zł. z doręczeniem 3,00 zł.

W wypadkach nieprzewidzianych spowodowanych siłą wyższą (przeszkód w zakładzie, złożenia pracy i t.p.) abonent nie ma prawa żądania niedostarczonych numerów lub odszkodowania.

Ogłoszenia: za ogłoszenie od wiersza 1 mm. na str. 6-lin. 15 gr.
na str. 2-lin. 50 gr., ogłoszenia drobne słowo 20 gr.

Za ogłoszenia redakcja nie odpowiada.

Telefon Nr. 59. Konto czekowe P. K. O. Nr. 145266.

Członkami drukarni B. Miłoszewskiego w Nowemście n. Drw.

Rok VI.

Nowemiasto n. Drwęcą, sobota dnia 9 stycznia 1937 r.

Nr. 4

Historia dnia, który Polsce dał... Gdynię.

Dzień 10 stycznia 1920 roku pamiętną datą dla Polski.

Jak się zdaje, to nie każdemu wiadomo, że dziejowe podstawy założenia Gdyni łączą się w dużej mierze z pamiętną w naszej historii datą 10 stycznia 1920 roku. Jest to bowiem dzień, w którym Gdańsk przestał należeć do Niemiec i suwerenność nad nim przeszła w ręce mocarstw Koalicji.

Jest to niejako punkt zwrotny w historii założenia Gdyni. Gdyby bowiem z tą chwilą przed 17-tu laty Polska weszła była w posiadanie Gdańska, lub gdyby niezaistniały późniejsze przeszkody w swobodnym wykorzystaniu przez Polskę portu gdańskiego — na miejscu, gdzie leży dziś imponujący port gdański, jeden z największych portów Bałtyku szumiałyby może nadal fale morskie około kilku skromnych chat rybackich.

Dzień 10 stycznia 1920 r. zapoczątkowuje bowiem wypadki, które siłą rzeczy zadecydować musiały o powstaniu Gdyni. Już w kwietniu tego roku między Wysokim Komisarzem Ligi Narodów w Gdańsku R. Towerem a przedstawicielem naszego rządu Olszewskim zostaje zawarta umowa, której art. 15 o historycznym znaczeniu, posiada treść następującą:

„Gdańsk zapewnia Polsce udzielenie wszelkich ułatwień w zakresie ekspedycji wszelkiego rodzaju transportów, wyładowanych w porcie Gdańskim, a przeznaczonych dla Polski, nie wyłączając transportu materiałów wojennych.“

Okazało się wkrótce, że ta umowa stała się bez wartości wobec silnego oporu pewnych czynników gdańskich wobec Polski, czemu przeszkodzić nie mogły ani władze ani wojska koalicyjne. Nastąpiły bowiem wrogie Polsce manifestacje bojówek pruskich, oraz przeszkody w transportach wojska, jeńców bolszewickich, żywności i materiałów wojennych, przez Gdańsk. Znana jest historia statku „Tryton“ z którego wyładowanie amunicji odbyć się musiało pod naciskiem bagnatów żołnierzy angielskich.

Nastąpiły jeszcze dalsze liczne ekscesy band pruskich wobec obywateli i urzędów polskich w Gdańsku. W rezultacie komisarz Tower zakazał wpuszczania dalszych statków z amunicją dla Polski do portu gdańskiego, co zachęciło Niemców do dalszych szykan i napaści. Pomogła dopiero interwencja Francji i marsz. Focha.

Nie też dziwnego, że opisane wyżej pamiętne wypadki w r. 1920 musiały przekonać Polskę, że Gdańsk nie daje pełnych gwarancji swobodnego dostępu do morza. Naturalną konsekwencją tego stało się pragnienie rządu i społeczeństwa polskiego wybudowania własnego portu i związania go nową linią kolejową z resztą kraju, co też się szczęśliwie stało.

Zamknięcie Szkoły Polskiej na Litwie.

RYGA. Z Kowna donoszą: w okręgu Darnavas została zamknięta na mocy nowej ustawy o szkołach powszechnych, która weszła w życie z dniem 1 stycznia rb., ostatnia polska szkoła powszechna „Pochodni“ w Biniunach. Szkoła ta ma być, według opinii litewskiej, „gniazdem polskim, demoralizującym młodzież“.

Blisko 60 milionów zł. kosztowały rozruchy w Palestynie.

Administracja palestyńskiego obszaru mandatowego ogłasza cyfry nadzwyczajnych wydatków w okresie niepokoju palestyńskiego, od kwietnia do końca roku 1936. Koszty związane z nadzwyczajnymi zarządzeniami policyjnymi, ściąganiem wzmocnionych posiłków wojskowych, materiału wojennego itp. wynoszą 350.000 funtów, wydatki te muszą być pokryte z wpływów władz mandatowych.

Admirał niemiecki grozi oddaniem czerwonych okrętów powstańcom.

Admirał dowodzący siłami zbrojnymi floty niemieckiej na wodach hiszpańskich za pośrednictwem krążownika „Koenigsberg“ nadał telegram następujący do władz czerwonych w Walencji:

— Po ujęciu dwóch parowców „Aragon“ i „Marta Juquera“ przez siły zbrojne niemieckie żądamy ponownie uwolnienia pasażera i części ładunku parowca „Palos“ wzamian za uwolnienie zatrzymanych parowców hiszpańskich.

O ile do rana 8 bm. żądanie to niebędzie spełnione parowce te będą wydane jednemu uznawanemu przez Niemców rządowi hiszpańskiemu za pokwitowaniem i rachunkiem.

W razie powtórzenia się aktów korsarstwa przeciw statkom handlowym niemieckim rząd niemiecki będzie zmuszony do przedsięwzięcia nowych zarządzeń.

Zdenerwowanie w Anglii z powodu wypadków na wodach hiszpańskich.

LONDYN. Mnożące się na wodach hiszpańskich incydenty budzą poważne zaniepokojenie w londyńskich kołach politycznych. O powadze z jaką Anglia traktuje wytworzoną sytuację, świadczy fakt, że min. Eden przerwał urlop świąteczny i już wczoraj wieczorem wrócił do Londynu.

Zwracając uwagę że drugi protest wysłany przez Anglię do Burgos z powodu ostrzeliwania przez łodzie powstańcze statku angielskiego „Black Hill“ utrzymany jest w tonie bardzo ostrym.

Jakby dla poparcia ostrzeżenia zawartego w nocy admirałicja angielska skierowała na wody hiszpańskie dalsze okręty wojenne.

Urzędowo potwierdzają kursującą jeszcze wczoraj w formie pogłoski wiadomość o zatrzymaniu przez krążownik niemiecki drugiego statku hiszpańskiego „Marta Junquera“ natomiast okręt „Aragon“ zatrzymany przez krążownik

Niemcy domagają się zwrotu wszystkich kolonii?

WIEDEN. Prasa zamieszcza sensacyjne doniesienie z „New York Herald Tribune“, wedle którego rząd niemiecki ogłosić ma świeżo wypracowany program dotyczący pretensyj kolonialnych Niemiec w drodze oficjalnej już w najbliższym czasie. Tekst tego programu znajduje się ma obecnie w ręku dra Schachta i ma być wręczony niebawem rządowi W. Brytanii.

Program domagać się będzie zwrotu prawie wszystkich dawnych kolonii niemieckich. W terminie późniejszym ogłoszony zostanie ten plan w formie księgi kolonialnej z okazji 4-tej rocznicy objęcia władzy przez Hitlera.

W organizacjach polskich w Gdańsku panuje zgoda.

GDANSK. Podczas składania życzeń noworocznych komisarzowi generalnemu R. P., p. Marianowi Chodackiemu, o czym donosiliśmy i które odbyły się w niezwykle serdecznej atmosferze, doszło między przedstawicielami dwóch zwalczających się dotychczas obozów w Gdańsku, t. j. pomiędzy posłem Lendzionem, jako przedstawicielem „Gminy Polskiej“, oraz „Zjednoczenia Zawodowego Polskiego“ i posłem Budzińskim, jako przedstawicielem „Związku Polaków“ oraz „Polskiego Zrzeszenia Pracy“ — do porozumienia. Po przyjaznej wymianie zdań posłowie Budziński i Lendzion złożyli wobec konsula generalnego R. P. Chodackiego, oświadczenie, że pomiędzy nimi, jako przedstawicielami społeczeństwa polskiego w Gdańsku, doszło do porozumienia i zupełnej zgody. Komisarz Chodacki przyjął z zadowoleniem deklarację obu posłów i oświadczył ze swej strony, że jest to najmiłszy podarek noworoczny, jaki ofiarowano mu na początku jego urzędowania.

„Admiral Von Spee“ został jak donosi radiostacja w Tetuanie zwolniony.

Wielkie poruszenie wywołała wiadomość że dwa uzbrojone statki rybackie rządu hiszpańskiego zatrzymały drugi okręt niemiecki „Pluto“. Statek niemiecki pod groźbą zbombardowania musiał udać się z okrętami rybackimi do Bilbao. Nowy ten incydent pociągnie za sobą dalsze komplikacje w likwidacji dotychczasowych zatargów.

W sprawie bombardowania przez łodzie powstańcze angielskiego okrętu „Black Hill“ donoszą dodatkowo, że w chwili gdy okręt przepływał koło portu Lequito dano do niego strzał armatni. Kapitan statku dał przepisowo sygnały, okręt powstańczy ostrzeliwał go w dalszym ciągu. Koło „Black Hill“ wybuchło około 26 pocisków. Dopiero gdy pojawiła się uzbrojona szalupa rządu baskijskiego, okręt powstańczy wycofał się.

Jak w Przytyku.

Groźne zajścia antyżydowskie na jarmarku w Czyżewie.

WARZAWA. Dnia 5 stycznia na jarmarku w Czyżewie pow. wysoko-mazowieckiego doszło do zaburzenia spokoju między ludnością polską i żydowską na tle zatargu pomiędzy handlującym żydem a Polakiem. Zatarg wykorzystał tłum wyrostków dla wykonania ekscesów antysemitycznych i zaatakowania policji interwenującej dla przywrócenia spokoju i zapewnienia ludności warunków bezpieczeństwa.

W czasie zajść antysemitycznych 4 osoby zostały ciężko poturbowane, a 10 osób doznało lekkich obrażeń ciała. Władze bezpieczeństwa zaarrestowały 41 osób.

Ponadto wydarzył się nieszczęśliwy wypadek z ładowaniem przez jednego z policjantów na posterunku pistoletu, który przypadkowo wypalił i ranił dwie kobiety.

Władze bezpieczeństwa i sądowe prowadzą energiczne dochodzenie w celu pociągnięcia winnych zajęć do najsurowszej odpowiedzialności karnej. Zostały wydane zarządzenia, mające na celu całkowite utrzymanie spokoju.

Prócz sklerozy i osłabienia serca zapalenie nerek Groźne komplikacje w chorobie Ojca św.

WATYKAN. Ubiegłą noc Ojciec św. spędził spokojnie, a bóle w nodze zmniejszyły się nieco.

Przez cały ranek Papież pracował, przeglądając korespondencję i czyniąc na listach własnoręcznie adnotacje.

W ciągu dnia poza bólami wywołanymi zapaleniem nerek Papież czuł się na ogół dobrze, widać jednak było, że stara się nie okazywać jak bardzo cierpi.

Papież oświadczył, że jest przygotowany na wszystko.

Zachodzi jednak obawa, że wobec poważnego zakłócenia obiegu krwi najmniejsza komplikacja może spowodować fatalny kryzys.

Lekarze nie dają choremu żadnych środków uśmierczających bóle aby nie szkodzić sercu, nadwątłonemu przez zwapnienie naczyń krwionośnych, a zastrzyki stosowane są tylko w razie najkonieczniejszej potrzeby.

Gujana znika

Francuska Izba Deputowanych uchwaliła zniesienie kolonii karnej w Gujanie. Wstąpiła się ta kolonia okrucieństwami i chaniebnym traktowaniem skazanych.

Gujana była hańbą dla nowoczesnej Fracji. Likwidacja „Czarnej Wyspy“ jest sukcesem światowej opinii francuskiego narodu, od wielu lat walczącej o zniesienie kolonii karnej w Gujanie.

„Czerwoni“ tłómaczą swe klęski. . . złą pogodą.

Samoloty powstańcze bombardują Madryt.

MADRYT. Rada obrony Madrytu donosi: Złe warunki atmosferyczne, panujące na froncie madryckim, uniemożliwiają jakkolwiek akcję piechoty. Artyleria rządowa bombardowała skutecznie koncentracje powstańcze w odcinkach Majadahonda i Las Rozas. Na froncie Guadajara posunęły się wojska rządowe naprzód, zajmując miejscowość Renales. Na froncie asturyjskim obsadziły wojska rządowe górę Marango, dominującą nad Oviedo.

Komunikat głównej kwatery powstańczej podaje: Na froncie 6 dywizji odparto kilka ataków na odcinku Villa Real i San Pedro. Na odcinku madryckim po wczorajszej bitwie znaleźliśmy 627 zabitych, pozostawionych na placu przeważnie cudzoziemców. Wielu żołnierzy przechodzi w dalszym ciągu do naszych szeregów. W dniu wczorajszym liczba tych żołnierzy przekroczyła 250.

Korespondent Havasa podaje, że operacje wtorkowe trwały od godziny 10 rano do południa, tj. w okresie kiedy ustąpiła nieco mgła. Artyleria, aby uniknąć fatalnych omyłek, nie mogła okazać skutecznej pomocy wojskom. Wojska powstańcze wtargnęły do Mni nieprzyjacielskich, zdobywając pozycje, położone na wschód od Vilde Mocillo i Las Rozas, którą to miejscowość zajęto bez walki. Jedyny gwałtowny atak przypuszczono na górę Cumbre, gdzie wojska rządowe zaskoczone zjawieniem się nieprzyjaciela, stawiały opór. Jest rzeczą wątpliwą, by ofensywa w całokształcie swym mogły być kontynuowana w dotychczasowych warunkach atmosferycznych. Wojska rządowe skorzystały z mgły, aby pohnąć swe oddziały z Escorial w kierunku Torreldones. Przepuszczają, że chodzi tu o ewakuację. Zauważono kilkaset samochodów ciężarowych, zdążających z Torreldones do Colmenar Viejo.

Havasa donosi z Madrytu: Dziś w południe 15 samolotów powstańczych bombardowało różne dzielnice Madrytu. Na placu Bilbao padło wielu rannych. Bomby zniszczyły południową część pałacu księcia Santa Helena, kuzyna b. króla Hiszpanii. W tej dzielnicy padło 5 zabitych oraz 15 rannych, z czego 9 ciężko. W szeregu budynków na ulicach Barquillo i Fer-

Wojna na morzu

48-godzinne ultimatum Niemiec — Walka przeciw „czerwonemu korsarstwu“

BERLIN. Niemieckie Biuro Informacyjne donosi: Admirał dowodzący siłami zbrojnymi floty niemieckiej na wodach hiszpańskich za pośrednictwem krążownika „Koenigsberg“ wysłał telegram następujący do władz czerwonych w Walencji: „po ujęciu dwóch parowców „Argon“ i „Maria Juquera“ przez siły zbrojne niemieckie żądamy ponownie uwolnienia pasażera i części ładunku parowca „Palos“ wzamian za uwolnienie zatrzymanych parowców hiszpańskich. O ile do godziny 8-ej rano 8. b. m. żądanie to nie będzie spełnione, parowce te będą wydane jednemu uznanemu przez Niemcy rządowi hiszpańskiemu za pokwitowaniem i rachunkiem. W razie powtórzenia się aktów korsarstwa przeciw statkom handlowym niemieckim rząd niemiecki będzie zmuszony do przedsięwzięcia nowych zarządzeń“.

Prasa niemiecka zamieszcza wiadomości o ultimatum marynarki wojennej Rzeszy do czerwonego rządu hiszpańskiego pod tytułami: „Ostatnie ostrzeżenie niemieckich sił morskich pod adresem czerwonej Hiszpanii“, „Flota piratów podległa do t. zw. wojny morskiej“, „Moskwa prowadzi walkę przeciw naszym statkom“.

Widmo sowieckiej republiki w Hiszpanii wpływa na decyzje Włoch i Niemiec.

Decyzja Niemiec i Włoch w kierunku niedopuszczenia pod żadnym warunkiem do powstania sowieckiej, albo anarchizacyjnej republiki na półwyspie Iberyjskim, rozpatrywana jest obecnie w Paryżu i w Londynie, jako ewenement, rządzący całą, niezmiernie skomplikowaną sytuacją międzynarodową.

Decyzja ta, która znajdzie oficjalny wyraz w oczekiwanej odpowiedzi Berlina i Rzymu na francusko-brytyjskie sugestje z dnia 27 grudnia w sprawie ochotników do Hiszpanii, spotka się najprawdopodobniej w krótkim czasie z gotowymi kontrpropozycjami Paryża i Londynu.

Nie byłoby dziwnym, gdyby nie negując w zasadzie tezy niemiecko-włoskiej, Francja i Anglia położyły cały nacisk na konieczność jaknajściślejszego przestrzegania zasady nieinterwencji, oświadczając ze swej strony gotowość przyjęcia większości zastrzeżeń, wyrażonych w znanej nocie Włoch, z dnia 30 grudnia. Nota ta, jak wiadomo, domaga się kontroli granic Hiszpanii, zaprzestania wszelkiej pomocy

dynanda VI wybuchły wielkie pożary. Najbardziej ucierpiał przedmieście Madrytu Tetuan Las Victorias. Bomba trafiła na głównej ulicy przedmieścia w kolejkę kobiet stojących przed sklepem z żywnością: 52 osoby straszliwie okaleczone zmarły na punkcie opatrunkowym. O godz. 20.30 opublikowano komunikat, głoszący że ofiarą bombardowania padło 35 zabitych i około 200 rannych, z których wielu zmarło.

stromom walczącym, nie wyłączając pomocy finansowej, a nawet moralnej, jak propaganda radjów itd.

Naogół we Francji wyczuwa się wyraźną tendencję, unikania wszystkiego, co by mogło dać Niemcom pretekst do wystąpienia z komitetu nieinterwencji.

Jak o tem już donosiliśmy, rządowi madryckiemu dano z Paryża radę jak największej ostrożności i umiaru. Jednocześnie Francja sama obostrzyła kontrolę swych granic, ograniczając do minimum wywóz materiału wojennego i ochotników do Hiszpanii. Stanowisko to tłómaczy się przede wszystkim oceną sytuacji, jako istotnie niezwykle niebezpiecznej.

Cudowna figura Matki Boskiej Zukowskiej

Do najcenniejszych zabytków dawnego klasztoru SS. Norbertanek w Zukowie, który posiadał w ubiegłych wiekach jedyną szkołę żeńską na kaszubach, należy niewielka figura Matki Boskiej, uchodząca wśród ludu za cudowną, umieszczona na ołtarzu z lipowego drzewa.

Figura pochodzi z kościoła w nieistniejącej już wsi Wodzna, nad jeziorem Wodznem przy Me z o w i e.

Wioska zniszczona została w r. 1433 podczas napadu husytów w czasie którego ocalała tylko figura Matki Boskiej.

Wykrycie nowych spisków na Stalina.

MOSKWA. W ostatnim czasie mnożą się wypadki, świadczące o poważnym natężeniu walk wewnętrznych w partii komunistycznej.

Dwie największe organizacje partyjne w Kijowie i Rostowie nad Donem zostały rozwiązane, wskutek ujawnionych w tych organizacjach grup opozycyjnych, zmierzających do obalenia władzy Stalina.

W Kijowie w organizacji miejskiej pociągnięto do odpowiedzialności 16 członków partii pod zarzutem uprawiania akcji opozycyjnej i przygotowaniu zamachów terrorystycznych przeciwko sekretarzowi komunistycznej partii Ukrainy — Postyszewowi, zajmującemu jednocześnie stanowisko członka Politbiura wszechzwiązkowej partii komunistycznej i będącemu bliskim współpracownikiem Stalina.

Drugi zamach miał być dokonany na dowódcę kijowskiemu okręgu wojskowego Jakira.

W Rostowie nad Donem aresztowano sekretarza partyjnego Glebowa, który stał na czele lewicowej opozycji i kierował akcją antystalinowską.

„Prawda“ w artykule wstępnym nawołuje do szujności rewolucyjnej, ponieważ, jak twierdzi dziennik, wszystkie dotychczasowe środki prewencyjne oraz ścisła kontrola przekonań politycznych członków partii przy wymianie dokumentów partyjnych nie przeszkodziły kontrewolucyjnej działalności żywiołów opozycyjnych zręcznie maskujących się. Oprócz trockistów akcję kontrewolucyjną prowadzi, jak twierdzi „Prawda“ ugrupowania socjal-rewolucyjne oraz nacjonalisci ukraińscy.

Czytajcie „Głos Lubawski“!

4.000 Włochów wyładowało w Hiszpanii

Ciche porozumienie anglo-włoskie dla poparcia gen. Franco i usunięcia Niemców.

LONDYN. Władze brytyjskie potwierdzają wiadomość o wyładowaniu w dniu Nowego Roku w Kadyksie 4 tys. Włochów, przybyłych na transportowcu, Lombardia“.

Fakt, że Włochy wybrały dzień, poprzedzający podpisanie w Rzymie wymiany zapewnień, dla wysadzenia w Hiszpanii 4.000 ochotników, wywołał w londyńskich kołach dyplomatycznych duże zdziwienie. Urzędowy punkt widzenia jest jednak taki, że wymiana zapewnień nie ma żadnego związku z polityką interwencji lub nieinterwencji w Hiszpanii poza integralnością terytorialną Hiszpanii.

Jest rzeczą prawdopodobną — oświadcza agencja Reutersa, — że Francja i W. Brytania przed przystąpieniem do poważnego zastanowienia się nad ostatnim wysadzeniem na ląd ochotników włoskich, czekać będą odpowiedzi niemieckiej i włoskiej na apel przeciwko wy-

Uroczystości ślubne w Hadze minęły wśród radosnego nastroju wielotysięcznych tłumów.

HAGA. Czwartek minął w Holandji pod znakiem uroczystości zaślubin następczyni tronu księżniczki Juliany z księciem Bernardem zur Lippe Biesterfeld.

Cały kraj a zwłaszcza stolica dała przy tej okazji manifestacyjny wyraz swej radości i przywiązania do ulubionej przez naród księżniczki.

Noc ze środy na czwartek minęła w Hadze wśród

entuzjastycznej radości

nieprzerwanej muzyki i śpiewów. Napływ ludności do stolicy był ogromny. Mimo że także z sąsiednich miast umieszczono przybyłych na uroczystości, nie można było i tak dla wszystkich znaleźć kwatery, tembardziej że prawie co 10 minut nadjeżdżały do Hagi nowe pociągi pełne przybyszów. Słoneczna pogoda po kilku dniach słotnych, sprzyjała powodzeniu uroczystości. Szpalery przez główne ulice miasta zaciągnęło wojsko w mundurach polowych, w hełmach stalowych i z bagnietami na karabinach.

W między czasie przed pałacem królewskim uformował się

pochód weselny.

Na czele maszerowały oddziały wojskowe ze sztandarami i orkiestrami, następnie jechały karety dworskie z drużbami i z drużbkami, za nimi zaś jechała złota karoca dworska, wioząca młodą parę do ślubu. Po prawej stronie karety jechał dowódca 2 pułku huzarów, do którego należy ksiądz Bernard, z lewej zaś dowódca szwadronu eskortującego.

Setki tysięcy widzów, zgromadzonych w ulicach, owacyjnymi okrzykami wyrażało swą radość i uczucia dla młodej pary i dla królowej matki. U wejścia do starego ratusza przyjął młodą parę burmistrz, który następnie dokonał ceremonii cywilnej zaślubin.

Stąd orszak udał się do niedalekiego kościoła, który w przeciwieństwie do barwnego obrazu ulic, przybrany był bardzo skromnie. Tam w pobliżu ambony na specjalnym wzniesieniu, przybranem białymi liljami, odbyła się ceremonia ślubna.

Nawę kościoła wypełnili dygnitarze państwowi, generalicja i admiralicja, szefowie zagranicznych misyj, korpus dyplomatyczny i cały dwór aż do robotników i pracowników dóbr dworskich włącznie. Kaznodzieja nadworny, prof. Dr Olding, wygłosił przemówienie, w którym dał wyraz radości Holandii i sympatii, jaką u narodu zdobył sobie wybrany przez księżniczkę małżonek. Kaznodzieja złożył młodej parze

życzenia w imieniu całego narodu holenderskiego,

który pragnie w niej widzieć wzór wierności, obowiązkowości i ufności w Bogu. Obrzędu zaślubin dokonał następnie sędziwy kaznodzieja dworski dr. Walter.

Po ślubie młoda para wróciła do zamku królewskiego Noordeinde, gdzie odbyła się uroczystość o charakterze rodzinnym. Popołudniu młoda para wyjechała w podróż poślubną do jednej z holenderskich miejscowości uzdrowiskowych. Przebieg uroczystości ślubnych transmitowany był przez radio.

Pogruchotane zwłoki narciarzy

odnalezione zostały przez saperów.

Oddział saperów ze Stanisławowa prowadząc poszukiwania zasypanych lawiną narciarzy lwowskich ś.p. Andrzeja Steusinga i dr. Chlipalskiego znaleźli we czwartek o godz. 12.45 zwłoki obu ofiar katastrofy.

Zwłoki leżały na dnie lawiny na głębokości około 6 m. głowami w dół i były zupełnie zniekształcone oraz pogruchotane.

Dodatek Rolniczy

EWANGELIA

na I. niedzielę po Trzech Królach

zapisana u św. Łukasza rozdz. 2, w. 42—52

Gdy Jezus doszedł do lat dwunastu, udali się Rodzice Jego do Jerozolimy na zwykły obchód tej uroczystości. A po upływie świąt, gdy wybierali się z powrotem, pozostał młody Jezus w Jerozolimie, o czym nie wiedzieli Rodzice Jego. W mniemaniu, że idzie on z gromadą, odbyli dzień drogi, i poszukiwać Go zaczęli pomiędzy krewnymi i znajomymi. Ale nie znalazłszy, wrócili do Jerozolimy i szukali Go. I stało się, że dnia trzeciego znaleźli Go w świątyni, gdy siedział wśród uczonych, przysłuchując się im i zadając im pytania. Wszyscy zaś, którzy Go słuchali, byli wielce zdumieni Jego rozumem i odpowiedziami. A ujrzawszy Go, bardzo się zdziwili. Matka zaś Jego rzekła doń: Synu, czemuś nam tak uczynił? — Oto Ojciec twój i Ja z bólem serca szukaliśmy Ciebie! A On im odrzekł: Czemużto szukaliście Mnie? Nie wiedzieliście, że potrzeba, abym brał udział w sprawach Ojca mego? Ale oni nie zrozumieli odpowiedzi, którą im dał. Wrócił się tedy z nimi, i przybył do Nazaretu, i był im posłuszny. A Matka Jego przechowywała w swem sercu wszystkie te zdarzenia. Jezus zaś wzrastał w mądrości i w latach i w łasce, u Boga i u ludzi.

Wykład.

Według opowiadania dzisiejszej ewangelii osobną naukę dają nam „rodzice“ Jezusowi, Marja i Józef, osobną sam Pan Jezus.

1. Gdy Jezus doszedł do lat dwunastu, udali się rodzice jego do Jerozolimy na zwykły obchód tej uroczystości“ to jest święta Paschy. Starozakonne prawo obowiązywało Żydów, aby trzykroć do roku pielgrzymowali do świątyni Jerozolimskiej. Józef i Maria jako ludzie sprawiedliwi, sumiennie spełniają ten obowiązek. A ponieważ Pan Jezus dochodząc do lat dwunastu, stawał się „synem prawa“, to jest podlegał jego przepisom, więc zabierają go na tę pielgrzymkę z sobą. — Tak ojcowie i matki poczuwać się powinni do spełniania obowiązków religijnych dla dobrego przykładu wobec dzieci. Jakżeż ma dziecko przywyknąć do chodzenia na niedzielne nabożeństwo, jeżeli rodzice je stale lub często zaniedbują! Bezbożność dzieci spada przeto jako ciężar na sumienie rodziców. „Pamiętaj, abyś dzień święty święcił!“ [My katolicy spełniamy to przykazanie przez słuchanie Mszy świętej. Uczcie dzieci słowem i przykładem wykonywać tę powinność. To jedna z podstaw ich szczęścia, uczciwości i zbawienia.

2. Pan Jezus występuje w dzisiejszej ewangelii jako wzór i przykład dla dzieci. „Wrócił z rodzicami do Nazaretu... i był im posłusz-

ny“. Iść za rodzicami, za ich przykładem, za ich rozkazem i upomnieniem, to najprzedniejsza cnota dziecka. I to nietylko wtedy, kiedy to dziecko jest małe, ale nawet gdy dorasta lub dorosło, powinno posiadać te trzy cnoty: uszanowanie dla rodziców, miłość i posłuszeństwo. Na tych trzech zaletach dzieci, buduje się szczęście i zadowolenie i spokój w rodzinie. Pan Jezus trwa w dobrowolnym i ochoczym posłuszeństwie bardzo długo. Nie wyrwa się z domu swojej świętej Matki ani po śmierci św. Józefa, ojca swego przybranego, ani gdy doszedł do lat męskich, które rozpoczął, mając 25 lat życia. Dopiero gdy go wola Ojca niebieskiego powołała na inne pole pracy, na nauczyciela ludu i odkupiciela świata, opuszcza Nazaret. A przypieczętowaniem posłuszeństwa jego była śmierć na krzyżu. Stał się „posłusznym aż do śmierci“. Oto wasz wzór, dzieci, starsze i młodsze!

Modlitwa kościelna. Prosimy Cię, Boże, przyjm błagania kornie proszącego ludu z niebiańską przychylnością, aby wiedzieli co czynić należy i aby mieli siłę wykonania tego, co poznali. Przez Jezusa Chrystusa, Pana naszego Amen.

Sw. Rodzina nad brzegami Nilu.

Sw. Rodzina uciekając przed Herodem, po uciążliwych dniach wędrówki, dotarła do granicy Egiptu. Kończy się już głuche pustkowie, ziemia tu żyzna, bogata, pokryta pszenicznym łanem. To ziemia Gessen, kiedyś miejsce pobytu Izraelitów w Egipcie. Do dzisiaj pozostała jeszcze kolonia żydowska z własną świątynią w mieście Heliopolis, na przedmieściach dzisiejszego Kairu, stolicy Egiptu. W tę oto stronę kieruje św. Rodzina swe kroki. Tutaj jej nie dosięgnie gniew Herodowy, ni zemsta zbirów jego.

Osiadła więc św. Rodzina nad brzegami Nilu, w mieście Heliopolis. Przyjęli ją zapewne ziomkowie z wielką serdecznością, wypytując o krewnych, o kraj rodzinny. I mieszkanko im dali i pomogli urządzić nowe ognisko domowe.

Sw. Józef zabrał się do pracy. Siekierą i dłotem zarabiał na chleb codzienny. Zrazu mało go było, jak mało było pracy. Zczasem jego sumiennosc i pokora zyskały mu przyjaciół i odtąd biedny warsztat ciesielski zawsze był w ruchu.

Najsw. Panienska zajęta była wychowaniem Boskiego Dzieciątka. Ono chluba jej było i troską jedyną. Wszystkie wolne chwile Jemu poświęcała. Jemu wszystkie łzy, lęki i obawy. Tu Go szczebiotów dziecięcych uczyła. Tu Go prowadziła za rączkę, ucząc pierwszych kroków. Tu Matka Boskiemu Synaczkowi uszyła pierwszą sukienkę. Tu pracy imać się było trzeba,

by starczyło na utrzymanie. Jej ręce ujęty wrzeczono — Maria tkala i przędła.

Pociechą im była Boska Dziecina. Błogosławione były one chwile wieczorne, kiedy kłęcząc przy kołysce, wpatrywali się w anielskie oblicze maleńkiego Jezusa. A potem kiedy dziecko zaczęło dorastać i kiedy w serduszkach Jego zakwitły kwiaty wszystkich cnót, zapomnieli przykrości wygnania.

Zresztą czarujący to był kraj. Był pełen akacyj kwitnących, palm i sykomorów, pełen ptaków barwnych, flamingów i pelikanów. Tuż obok ich domku toczył swe wody srebrzysty Nil, a tam w oddali błękitniały niebotyczne piramidy. I to był kraj wydarzeń wielkich Izraela. Tu Abraham, tu Jakób pędzili swe dni. Tu Mojżesz się wstawił cudami i pogromił Faraona.

I tak minęło kilka wygnańczych lat, aż oto Anioł Boży z niebios zstąpił, przynosząc nowinę, że Herod nie żyje i czas już wracać do żydowskiej ziemi. Minęły lata tułaczki, św. Rodzina powróciła znów do Nazaret.

Stary klasztor Cystersów w Oliwie.

Na terenie w. m. Gdańska jest niewielkie miasteczko Oliwa, położone uroczo w najbliższym sąsiedztwie lesistych wzgórz, znane z historii pełne wspomnień z dziejów polski, pamiątek i cennych zabytków. Przede wszystkim Oliwa słynie ze starego opactwa Cystersów, skasowanego przez rząd pruski w roku 1831.

Jest to jedna z najstarszych osad nad polskim Bałtykiem. Już w roku 1170 książę pomorski Subisław I założył tam sławne opactwo Cystersów. Przyszły później czasy, że Oliwa stanowiła jakby stolicę udzielnego księstwa. Tak wielkie były bogactwa opatów cysterskich i tak potężne ich znaczenie. Później Oliwa dostała się w ręce krzyżackie. W r. 1350 zniszczony przez pożar kościół romański, odbudowany został w stylu gotyckim. Za Kazimierza Jagiellończyka (1445—1492) Oliwa przeszła pod panowanie polskie. W r. 1577 Gdańszanie zniszczyli klasztor, z zemsty za jego sympatje do Polski.

Najgłośniejszą stała się Oliwa przez zawarty tu w dniu 3 maja 1660 r. t.zw. pokój oliwski między Polską, Szwecją i elektorem brandenburskim. Wówczas bawił tam król Jan Kazimierz. W pokoju tym polska uznała niepodległość Prus, uzemntorowała drogę Hohenzollernom do późniejszej potęgi. Według kronik w roku 1698 przebywał w Oliwie król August II a w r. 1734 król August III.

Kościół oliwski to wspaniała budowla gotycka o wnętrzu wąskim i niezwykle długim (98 m.) jak wszystkie inne kościoły Cystersów. Front kościoła zdobią niezbyt wysokie wieże. Po obu stronach ołtarza znajdują się stale z XIV wieku. W prezbiterium jest szereg portretów książąt pomorskich, królów polskich i obrazów z historii klasztoru. Dużo ciekawych o wartości historycznej obrazów w ołtarzach, grobowców książąt pomorskich i nagrobków — dopełnia całości wnętrza. Jest też piękny refektarz gotycki z r. 1594 i druga sławna z obrad pokojowych w r. 1660, Stoi w niej, dotąd stół z marmurową płytą, na której król Jan Kazimierz podpisywał pokój.

Najcenniejszym jednak zabytkiem kościoła są organy, jedne z największych i najpiękniejszych w Europie, zbudowane w r. 1763 i następnych przez Jana Wulfa zakonnika cysterskiego. Mają one 101 rejestrów, 3 klawiatury i 5112 piszczałek. Rzeźbione są z dębowego drzewa i ozdobione figurami aniołów, które w czasie gry poruszają się i grają na trąbach.

W skarbcu kościelnym znajdują się ocalałe jeszcze z najazdów i wojen skarby świadczące o dawnym bogactwie klasztoru.

Styczeń w tradycji kościelnej i ludowej.

Pierwotna nazwa tego miesiąca pochodzi z łacińskiego Januarius. — Polska nazwa stycznia nie jest całkiem jasna. Niektórzy wywodzą tę nazwę od przysłowia, dawniej używanego na Nowy Rok: „Bóg cię stykaj“, co znaczyło polecenie opieki Bożej. Wątpliwym jest jednak, czy od słowa „stykaj“ mogła powstać nazwa styczeń. Dawniej miesiąc ten nazywał się „ledzień“ od lodu.

Dnia 1 stycznia, w którym cały świat święci początek nowego roku, Kościół katolicki przypomina nam dwie ważne chwile z życia Zbawiciela, t.j. Obrzezanie i nadanie imienia Jezus. W sześć dni po Nowym Roku obchodzimy Święto Trzech Króli. Wierni katolicy święcą w tym dniu wonne kadzidło, którym po przyjeździe z kościoła okadzają mieszkanie, a święconą również kredą piszą na drzwiach trzy tradycyjne litery K. M. B. (Kasper, Melchior, Baltazar), czyli imiona Trzech Mędrców ze Wschodu, spieszących za gwiazdą Betlejemską do stajenki Chrystusa.

Dalsze uroczystości kościelne w styczniu, to święto św. Rodziny, obchodzone w pierwszą niedzielę po Trzech Królach, oraz pamiątka zaślubin N. Marii Panny dn. 23-go. Ze świętych Pańskich popularna jest wśród ludu naszego Agnieszka 21-go, która według tradycji ludowej „wypuszcza skowronka z mieszka“. Kościół katolicki przeznaczył miesiąc styczeń specjalnej czci Imienia Jezus, które szczególnie czci się dnia 2 stycznia.

Przysłowia styczniowe i przepowiednie te odnoszą się głównie do pogody, jak większość przysłówi ludowych. Już w pierwszym dniu tego miesiąca mówi się: „Kiedy przyjdzie Nowy Rok, już ku wiosnie bliski krok“. Dla myśliwych zaś: „Śnieg bez wiatru w Rok Nowy, pewny omen gotowy“ i stąd wypływa wskazanie: „Bądźże tedy gotowy, ruszyć duchem na ł o w y“.

Rolnik nasz wierzy, że „kiedy styczeń najostrzejszy, tedy rzeczek najgłodniejszy“ — lub przeciwnie: „gdy w styczniu deszcz leje, złe robi nadzieje“. Dnia już przybywa, ale nie dużo, najlepiej określa to przysłowie „Królowie (6 I) pod szopę, dnia przybywa na kurzą stopę“. Dnia 21 „jeżeli św. Agnieszka wypuści skowronka z mieszka, to zima już niedługo wśród nas pomieszka“. Choć w styczniu sroży się jeszcze zima, należy pamiętać o przygotowaniu rynsztunku gospodarskiego w myśl przysłowia „Lubo w styczniu śniegi, mrozy, ty już szykuj pługi, wozy“. Naogół panuje przekonanie, że ciepły styczeń jest bardzo zdradliwy dla pracy rolnika.

Sprawa ubezpieczenia rolników i ich rodzin i pracowników rolnych na wypadek szpitalnego leczenia.

Ciąg dalszy.

§ 32.

Walne Zgromadzenie otwiera przewodniczący zarządu lub jego zastępcę, poczem z pośród członków obecnych na Walnym Zgromadzeniu wybiera się przewodniczącego Walnego Zgromadzenia. Przewodniczący Walnego Zgromadzenia powołuje z grona obecnych na Walnym Zgromadzeniu 2 członków na sekretarzy.

§ 33.

W razie zwołania zebrania przez Państwową Władzę Nadzorczą, Walne Zgromadzenie otwiera i przewodniczy na niem przedstawiciel Państwowej Władzy Nadz.

§ 34.

W sprawach które nie zostały pomieszczone na porządku dziennym, nie mogą zapadać uchwały. Wyjątek stanowi wniosek o zwołanie nadzwyczajnego Walnego Zgromadzenia, żądanie rewizji w sprawie interesów Towarzystwa oraz inne wnioski o charakterze porządkowym. Bez powzięcia uchwały mogą się odbywać obrady i rozprawy także w przedmiotach nie objętych porządkiem dziennym.

§ 35.

Kompetencji Walnego Zgromadzenia podlegają oprócz spraw wymienionych w § 29. ust 1 następujące sprawy.

- 1) wybór i odwołania członków władz Towarzystwa.
- 2) zmiana statutu.
- 3) rozpatrywanie i rozstrzyganie sporów między członkami i zarządem Towarzystwa oraz zażaleń członków na Zarząd.
- 4) rozpatrywanie i decydowanie wszystkich spraw przedłożonych przez Zarząd.
- 5) uchwalenie norm i sposobu ustalenia oraz poboru wpisowego i składek.
- 6) uchwalenie likwidacji Towarzystwa.

§ 36.

Walne Zgromadzenie może upoważnić Zarząd do poczynienia w uchwałach Walnego Zgromadzenia zmian o charakterze redakcyjnym lub zmian, których przed udzieleniem zezwolenia na zmianę statutu zażąda Państwowa Władza Nadzorcza.

§ 37.

Sprawy na Walne Zgromadzenie wnosi Zarząd lub Komisja Rewizyjna. Członkowie Towarzystwa pragnący zgłosić na Walne Zgromadzenie jakikolwiek wnioski, winni go zgłosić Zarządowi na piśmie na 7 dni przed terminem Walnego Zgromadzenia, Zarząd zaś może przedstawić ten wniosek Walnemu Zgromadzeniu. Wnioski podpisane przez 1/10 część ogólnej ilości członków Towarzystwa przedłożone Zarządowi w tymże terminie, winny być umieszczone na porządku dziennym najbliższego Walnego Zgromadzenia. Odwołanie od decyzji Zarządu jak również zażalenia na członków Zarządu, winny być bezwzględnie wnoszone na porządek dzienny najbliższego Walnego Zgromadzenia.

§ 38.

Uchwały Walnego Zgromadzenia zapadają zwykłą większością głosów oddanych. Jednakże uchwały w przedmiocie zmiany statutu lub

likwidacji Towarzystwa, zapadają większością 1/3 oddanych głosów.

Głosowanie musi być tajne przy wyborach członków Zarządu i Komisji Rewizyjnej oraz w każdej sprawie, gdyż jedna piąta uczestników Walnego Zgromadzenia tego zażąda.

Uchwały Walnego Zgromadzenia co do wyborów w razie rozbieżności głosów zapadają na podstawie ściślejszego głosowania. W razie równości głosów przy tem głosowaniu rozstrzyga losowanie.

§ 39.

Ani osobiście ani przez pełnomocników innych osób nie mogą głosować członkowie przy powzięciu uchwał w sprawach, które ich samych dotyczą.

§ 40.

Z obrad i uchwał Walnych Zgromadzeń spisuje się protokół w księdze protokołów. W protokole winny być zamieszczone: porządek dzienny Walnego Zgromadzenia, uchwały i wnioski do poszczególnych punktów porządku dziennego oraz opinie mniejszości i poszczególnych członków, których zaprotokółowania zażądano. Do protokołu Walnego Zgromadzenia może być dołączona lista obecności członków obecnych na Walnym Zgromadzeniu. Protokół podpisany przez przewodniczącego Walnego Zgromadzenia, sekretarzy oraz przynajmniej trzech członków obecnych na Walnym Zgromadzeniu posiada moc wiarygodnego oryginału.

Z a r z ą d:

§ 41.

Zarząd składa się z 5-ciu członków i dwóch zastępców wybranych przez Walne Zgromadzenie na przeciąg 3-ich lat z pośród członków Towarzystwa. Zarząd wybiera z pośród siebie przewodniczącego i jego zastępcę. W razie otrzymania przez dwóch kandydatów na przewodniczącego równej ilości głosów i bezskuteczności ściślejszego głosowania o wyborze rozstrzyga los między obydwojema kandydatami. Zastępcą członka Zarządu wchodzi w czynności rzeczywistego członka Zarządu, wówczas gdy jeden z członków nie może spełnić swych obowiązków. O każdym posiedzeniu Zarządu winno być powiadomione Towarzystwo Rolnicze Powiatowe, które może w nim brać udział tylko z głosem doradczym.

§ 42.

Imiona, nazwiska i adresy członków Zarządu oraz zastępców winny być zgłoszone do wpisania do rejestru małych towarzystw ubezpieczeń wzajemnych Państwowemu Urzędowi Kontroli Ubezpieczeń w ciągu dni 15 od dokonania wyboru przez Walne Zgromadzenie podaniem do którego winny być dołączone poświadczone przez n o t a r i u s z a lub urząd gminny (magistrat) podpisy członków Zarządu i ich zastępców oraz poświadczony w ten sposób odpis protokołu Walnego Zgromadzenia, które dokonało wyboru.

§ 43.

Do obowiązków Zarządu należy:

- 1) Prowadzenie spraw Towarzystwa i zarządzanie jego majątkiem
- 2) zawieranie i rozwiązywanie umów ubezpieczenia
- 3) ustalenie i przyznawanie odszkodowań,
- 4) wypłacenie odszkodowań,
- 5) lokowanie funduszy Towarzystwa

6) prowadzenie księgowości i kasy, układanie sprawozdań z działalności zamknięć rachunkowych i budżetu

7) opracowanie wniosków na Walne Zgromadzenie w sprawie norm i sposobu pobierania wpisowego i składki ubezpieczeniowej.

8) wykonywanie uchwał Walnego Zgromadzenia.

9) wszelkie inne sprawy niezastrzeżone wyraźnie innym organom Towarzystwa.

Prowadzenie spraw wymienionych w niniejszym § z wyjątkiem spraw wskazanych w pkt. 2, 3, 5 i 7 Zarząd może przekazać jednemu ze swych członków lub płatnemu funkcjonariuszowi Towarzystwa.

§ 44.

Przewodniczący Zarządu prezentuje Towarzystwo wobec władz i osób prywatnych, zwołuje posiedzenia Zarządu, pilnuje wykonania decyzji Zarządu, tudzież prawidłowego biegu u spraw Towarzystwa.

(Ciąg dalszy nastąpi).

Miesiąc styczeń w życiu i pracy rolnika.

Fachowe rady i wskazówki doświadczonego gospodarza.

Nowy Rok — nowe nadzieje, nowa praca dla rolnika polskiego. Oby jej Bóg poszczęścił na pożytek ojcowizny i drogiej Ojczyzny.

Jaki początek taki rok cały, dlatego też należy już z początkiem roku prowadzić gospodarstwo według pewnego planu, w czym pomocne będą podawane tu co miesiąc fachowe rady i wskazówki.

W styczniu na przykład, o ile idzie o pracę w polu uważać należy na oziminy, niszczyć skorupę lodową, o ile się ona tworzy. Wynosić w pole oborniki, natychmiast rozstrząsać, jeżeli pole jest równe. Jeżeli pole ma spad i roztopy wiosenne mogą oborniki zmyć, lub w razie grubej pokrywy śnieżnej, należy go składać w dużych kupkach po bokach pola lecz nigdy w małe kupki.

Obejrzyć narzędzia rolnicze i doprowadzić je do porządku. Kończyć omłot zboża i przygotować ziarno do siewu. Nie zapominać że jednym z głównych warunków wszystkich plonów jest dobre nasienie. Jeżeli własne zboże wyrodziło się, jest bardzo zachwaszczone, daje słabe plony, należy ziarno zmienić przez zakup innego, przyczem unikać niepoważnych źródeł. Zmiałki z oczyszczenia zboża dać na kupę kompostową i przesypać koniecznie wapnem, aby zabić nasiona chwastów. Obliczyć ilość potrzebnych nawozów sztucznych i zamówić je gdzie najdogodniej.

W oborze zwrócić szczególną uwagę na krowy świeżo wycielone. Cielęta po urodzeniu odrazu odsadzać od matek i poić według przepisowych norm. Zwracać uwagę na czyste utrzymanie inwentarza, który zaleca się codzień wypuszczać na pewien czas na podwórko zależnie od pogody. Około wodopoju nie może być ślizgawicy.

W sadzie zbierać gniazda owadów, zawieszane na gałęziach i zimujące w skręconych suchych liściach. Gniazda te trzeba tylko palić. Przeglądać drobne gałązki, gdyż na nich

znajduje się najczęściej jajecznik „pierzściny“, złożone w formie pierścionka. Zacząć cięcie koron usuwając gałęzie krzyżujące się, rosnące do wnętrza drzewa, w dół, oocierające się i polamane. Oczyszczyć korę z łuszczących się kawałków za pomocą metalowych szczotek lub skrobaczek.

W ogrodzie warzywnym w połowie stycznia założyć inspekt gorący na siew rzodkiewki odmiany „Non plus ultra“ razem z karotką paryską; między rzodkiewką zasiał rzadko koper. W drugim oknie wysiać kalafiori erfurckie Nr. 1 i kapustę białą lipówkę. Siał w inspekcje sałatę cesarską inspektową. W pasiece uważać aby śnieg nie zasypał wylotów w ulach i dobrze jest w tym czasie zająć się wyrobem nowych uli.

O kulturze życia rodzinnego.

W Polsce corocznie w pierwszą niedzielę po Trzech Królach obchodzimy pod protektorem władz kościelnych święto Rodziny. Swego czasu z okazji tego święta ks. Prymas Hlond zwrócił uwagę na ważność rodziny, jako podstawy moralności w życiu społecznym.

We wszystkich krajach i we wszystkich wiekach wybuchały wielkie kryzysy życia rodzinnego i zawsze znajdowali się mężowie stanu lub przywódcy narodów, którzy usiłovali powstrzymać zoskład rodziny. Zawsze przytym głoszono hasło, że rodzina jest podstawą państwa.

Historia która jest mądrością narodów dowodzi niezbitie znaczenia rodziny w społeczeństwie. Wszystkie państwa od najdawniejszych czasów począwszy, tak długo były wielkie i potężne, jak długo miały kult dla rodziny a z chwilą upadku ideału rodziny — rozkładać się poczęły. Wystarczy tu nam przykład starożytności. Wzrastał on i świat cały ówczesny oparony był wtedy, kiedy miał zdrową rodzinę, kiedy największą pochwałą dla kobiety było wspomnienie jej umiłowania domu i dzieci, a dla mężczyzny uznanie sumiennego spełnienia obowiązków męża i ojca. Z chwilą kiedy cnoty te zamierają, potężne państwo traci fundamenty i przygotowuje sobie upadek.

Znamy kwestję populacyjną Francji i wiemy, że już od dawna grozi jej wyludnienie. Panuje tam powszechne hasło swobodnego życia i użycia, które stało się powodem znacznego rozluźnienia węzłów rodzinnych w domach francuskich, a w rezultacie zmniejszona liczba urodzin i groźba wyludnienia.

W Rosji już przekonano się, że zniszczenie ideału rodziny może stać się ruiną tego kraju. Powoli więc powracają do dawnych tradycji, odcinając kobietę od pracy zawodowej i politycznej, a przywracając jej miejsce w domu rodzinnym. Walczy też Rosja przeciwko częstym i łatwym rozwodom, które jeszcze niedawno oficjalnie popierała.

Ojciec św. Pius XI stwierdził że jedną z najgłówniejszych przyczyn upadku dawnej Rzeczypospolitej był rozkład życia rodzinnego warstwy rządzącej. Widzimy więc że upadkiem ideału rodziny, coraz niżej spadało i życie polityczne Polski. Dlatego też sprawa odrodzenia wewnętrznego dzisiejszej Polski, wiąże się ściśle z odrodzeniem rodziny polskiej i wzmocnieniem jej fundamentów.